

מדינת ישראל
הכנסת

ד.ט.

פרוטוקול מס' 62 /
מיטיבת ועדת הכספים, הנתיחה ביום ד'
א' באדר תש"ו (23.2.55) בשעה 8.30

נוכחים:

- י. גורי - היו"ר
- י. פורדר
- ח. אריאב
- א.מ. גניחובסקי
- ט. בז'רנו
- א. סטופ
- א. ציזלינג
- ח. חובין
- מ. חזני
- א. הרצפלד
- ז. טפר
- ק. לוז
- ח. למדן
- ט. דיין

מוזמנים:

- מר בן-דרור - משרד האוצר
- מר אריאלי - משרד האוצר
- מר מלד - מנהל משרד הפיתוח

ט. בזק - מזכיר הועדה.

חור-חירום:

המטן הדיון בסעיפי ההוצאה של התקציב
לשנת 1955/56.

= = = = =

ר.ט.

מך אריאלי:

לא כל יבוא כלי הקצבת מטבע מחייב חשבון רשום, כי אם מביאים חומר גלם או ציוד לארץ, אין חובה על היבואן להכניס את התמורה לחשבון רשום. במדה שמקבלים על מתנות רשיון מראש - זה כלול, אם אזרח ישראלי קבל מכונית והרשיון ניתן לו והוא מכר אותה אח"כ, לא נוקטים נגדו בשום אמצעים.

היו"ר י. גורי:

אני שמעתי שלגבי מקררים נעשות הרבה פעולות מסוג זה, אבל חושבני שלגבי מכוניות, למשל, הרבה יותר קל לקיים פיקוח בטחון זה.

מך אריאלי:

אינני מוסמך לענות על שאלת חבב-הכנסת ציזולינג, אם עבירות על חוקי המטבע מועברות לבתי-הדין.

אני יכול להמציא לכם מספרים על היוצאים לחו"ל ועל מטבע החוץ אשר הוקצב להם. יש פרסום חדשי של המספרים האלה. היום אין כל הגבלה כמעט על יציאה לחו"ל, אולם הקצבות נתנות במקרים נדירים.

א. ציזולינג:

האם ישנה הערכה על מדת ההכרח?

מך אריאלי:

אבקש להפנות שאלה זו למנהל משרד האוצר. כיום היבוא ללא הקצבת מטבע ירד מאד, אוכל גם להמציא את המספרים. בקשר לסקרופים הגיעו לידי הסדר, ורק הבקר שמעתי שהוא פועל לטביעת רצון משרד האוצר. הסטודנטים היוצאים לחו"ל אינם חותמים על כל התחייבות לחזור עם תום למדינה. הקצבה ניתנת למעטים מאד; השנה יצאו 40 סטודנטים מאושרים, והעניינו בענין זה גם במרד החנוך, והם הודיעו לנו שאין אפשרות לחייב את הסטודנטים לחזור.

היו"ר י. גורי:

דבר זה תמוה מאד. אם אין אפשרות לחייבם ואם יש סכנה שלא יחזרו, אינני מבין מדוע מקציבים להם מטבע.

י. פורדר:

אני רואה את הסאלה הזאת כרצונית ביותר. איננו יכולים להקציב לאנשים אלה סכומים מתוך המטבע המוגבל שלנו, ועוד יותר חשוב - אנו זקוקים להם. חושבני שענינו של משרד החנוך למצוא את הדרך כדי לחייבם לחזור.

ח. למדן:

ישנה עוד תקלה אחת הדוחה את טובם של סטודנטים רבים לארץ והיא, פסור המכס חל על אנשים יצאו את הארץ ונעדרו ממנה 5 שנים כעל עולה חדש, ורבים מהם מתעכבים בארה"ב עד 5 שנים כדי שיוכלו לחזור כעולים.

היו"ר י. גורי:

אבקש להמציא יותר פרטים על מספר הסטודנטים וההקצבות הניתנות להם. אתי שנקבל זאת, אכתוב מכתב לשר האוצר ולשר החנוך והתלבות ואביע את דעתה של ועדת הכספים, כי אין לסבול מצב זה ויש לחמט דרך לפתרו. על כל פנים, אם אין דרך לחייבם לחזור, אין להקציב להם מטבע-זר.

ביה"ס לעובדי האוצר

י. פורדר:

האם ביה"ס זה הוא רק למקצוע מס-הכנסה?

מך אריאלי:

לא, לכל עובדי האוצר. יש היום 34 תלמידים בביה"ס זה, מתוכם 12 ממס-הכנסה-ביה"ס צמוד לאוניברסיטה וחלמידים יוצאו אח"כ להמשיך ללמוד, תחשב להם תקופת למודיהם בביה"ס כשנת למודים. הקורס נמשך 7 חודשים. הם מתחייבים לשרד האוצר 4 שנים אחרי סיום הקורס. רווק מקבל בזמן הלמודים חצי משכורת, נשוי בלא ילדים 75% ממשכרתו ונשוי עם ילדים - משכרתו המלאה.

י. פורדר:

אני מציע כי הוועדה תביע את דעתה, כי היא מאד מרוצה מהעבודה הזאת, שהיא חשובה ביותר ויש לעודדה. דעתי היא שצריך להרחיב את מסגרת הלמודים לעובדי כל

ר.ט.

מר אריאלי:

הקורס הראשון יסתיים ביוני. אנו כבר מתכננים את הקורס השני והחלטנו לשלוח אליו עובדים בדרגות יותר גבוהות מאלה הנמצאים בקורס הנוכחי. בשנה הבאה לא נוציא יותר מ-20 איש ופנינו לנציבות שירות המדינה ובקשנו מהם שיוסיפו מועמדים ממסדרים אחרים. מתנהל מ"מ בענין זה. יכול להיות שבשנה שלאחר זו ייהפך ב"ס זה של האוצר לב"ס כללי בחסות נציבות שירות המדינה.

א. ציזלינג:

אני מצטרף לדברי הערכה שנסמעו פה על-מפול מפי ד"ר פורדר, התרשמתי היא, כי ההוצאות שביב המפעל הזה הן גבוהות מדי, ונדמה לי שגדול מספר העובדים.

מר אריאלי:

ישנו מדריך אחד ל-9 תלמידים. ב"ס זה מבוסס על קומבינציה של הרצאה עם הדרכה. אם נתן מדריך ליותר מ-9 אנשים זה יפגע ביעילותו.

שירותים כלכליים בארה"ב

א.מ. גניחובסקי:

חושבני שיש לרכז את כל הדברים האלה במסדר אחד, והיום הם נמצאים במסדרים שונים. אבקש פירוט על הסעיף - הכנסה מדמי עמלה.

ס. בז'רנו:

מדובר כאן על משלחת מאספקה, אולם קיימות כמה משלחות כאלה - על איזו מהן מדובר? אולי אפשר לקבל פרטים נוספים על פעולותיה? עד כמה שידוע לי קונה המשלחת רק בסביל הממשלה - ובכך מה זה "דמי עמלה"?

א. ציזלינג:

מהו התיאום בין משלחת זו לבין נציגויות אחרות העוסקות בעניני כספים. איזה אחוז הם דמי העמלה?

ש. דריין:

מדוע זאת צריכה להיות הוצאה שוטפת, יש לנו זאת על החטה ועל הסוכר.

מר אריאלי:

אלה הם דמי עמלה. אשר לחקר הסווקים - אמנם סעיף זה מוסיף בכמה מסדרים, אבל ריכוז הפעולה הוא בידי היחידה הזאת בניו-יורק. הציר הכלכלי של ממשלת ישראל בניו-יורק מטפל בזה. אשר לעצם הענין, הממונה על אגף הקציבים דרש בכל חוקף להכניס את הענינים האלה לתקציב, כדי שזה יופיע לאור זרימת היום. גם לנו קשה למקח על יחידה הנמצאת כל כך רחוק, כסבל זה אינו גלוי. בניו-יורק אנו עומדים כבר אחרי כשרת-דון של ריכוז ענינים. מונה ציר כלכלי, מר סרמן, עם מנגנון של 8 אנשים; ישנה משלחת אספקה טבראטה עומד מנור, רוזנבליס - בא-כוח החשב הכללי בארה"ב; קיימת משלחת אספקה של מסרד הבסחון, וישנו היעוץ הכלכלי של האגרייט בולטינגטון. עד שנה זו היה גם מסרד גאס בולטינגטון, שעסק בעניני המענק, אבל הוא חוסל ב-1 בינואר. כוונת הממשלה היא, לרכז את הפעולה הכלכלית הישראלית בארה"ב תחת מרות אחת, וזה כבר בדרך להגשמה, אבל אין הדבר קל ביותר, וזה יקח עוד קצת זמן.

משלחת האספקה של מסרד הבסחון פועלת בנפרד; משלחת האספקה טבראטה עומד מנור משפלת בקניות עבורי הממשלה, וכביצוע הקניות על סמך ההקצבות של הפענק האמריקני. אנו מצדנו היינו מוותרים על זה, יאלא טממטלת ארה"ב דורסת זאת, ודוקא בגלל חוקי התחרות. היא דורסת שכל קנייה בכספי המענק תעשה בהתחרות וחבוקר על-ידי ה"סמול ביזנס אסוסיאייטן".

דמי העמלה הם על הסחורות האלה של המענק. המשלחת עוסקת גם בקניית חטה וסוכר. היא אינה קונה על דעת עצמה, אלא כל קנייה שהיא עומדת לכצע, נשלחת קודם שלגרמה לארץ, פה מחליטים במסרד האוצר ובמסרד המסחר והתעשייה, ורק אח"כ מבוצעת הקנייה.

א.מ. גניחובסקי:

אם ישנו חקר סווקים רק בארה"ב?

מר בן-דרור:

יש במסרד המסחר והתעשייה יחידה מרכזית לחקר סווקים, החוקרת את כל הסווקים

ומפרטת מדי סבוע בסבוע רשימת מצרכים ומחירים, לגבי כל הארצות. בארה"ב זוהי בעייה בפני עצמה, ואנו רוצים לברר אחת ולתמיד מה אנו יכולים לקנות שם וכאילו תנאים יתכן שאין זה דבר קבוע, ואם יתברר שלא כדאי לנו להחזיק שם אנשים מיוחדים להפקיד זה, נבטל זאת.

אגף מקרעי המדינה

היו"ר י. גורי:

שמענו הסבר על רשות הפיתוח, ונאמר לנו שאגף זה בעצם עוסק רק באותם המקרעים המסמסים לצרכי הממשלה עצמה. לפי היקף הדברים המסורים בידי האגף הזה נראה מספר העובדים כמוספרן במקצת, אני אומר זאת בהסתיגות, כי לא שמעתי עוד ביאורים, אבל זוהי התרומה.

ח. אריאב:

מדוע אין מאחדים את אגף מקרעי המדינה ורשות הפיתוח? מדוע אין יכולה להיות

אדמיניסטרציה אחת?

מר אריאלי:

ועדת "לבוך" החליטה על ריכוז היחידות המטפלות בעניני מקרעים, והריכוז הזה בוצע באופן פורמלי. אגף מקרעי המדינה הוא חלק של אגף הנכסים, שהוצאותיו הן ממש הוצאות אדמיניסטרטיביות בתוך התקציב הרגיל של הממשלה. אולם, מאיחוד אדמיניסטרטיבי פורמלי ועד איחוד מעשי עוברות אצלנו כמה שנים, ובכל מקום יש גם בעיות אישיות.

היו"ר י. גורי:

ועדת הכספים אינה יכולה לקבל את הנימוק של בעיות אישיות.

באומק צפויה אולי רפורמה מרחיקת-לכת.

כולנו שמענו על הדיונים המתנהלים מסביב להקמת מוסד אחד של קרקע ישראל.

א. ציזלינג:

כיצד מוחזקות 5 מכוניות על-ידי 3 נהגים? אני רואה שמספר העובדים באגף זה גדל

בטנה זו. מה הסבה?

מר אריאלי:

יש סידור מיוחד שלפקידים ניתן רסיון נהיגה בכלי רכב ממטלתיים.

מספר העובדים גדל, כי הם בקטן חוסמת בכדי לאפשר להם לבצע את רישום מקרעי המדינה, באופן חד-פעמי.

מר בן-דרור:

בענין איחוד נכסי המדינה - האיחוד האדמיניסטרטיבי בוצע למעשה; הם נמצאים בכפיפות חחת הנהלה אחת, אבל הם רצו באמת להעביר את מקרעי המדינה לרשות הפיתוח יחד להוצאה מועברת. אנו התנגדנו לכך, כי אנו חושבים שזוהי הוצאה אשר צריכה להיות ממומנת על-ידי מסים ולא על חשבון רווחים של רשות הפיתוח, ולכן העברנו את המחלקות תחת הנהלה אדמיניסטרטיבית אחת.

א. ציזלינג:

מה הן "דירות טרד"?

מר בן-דרור:

אלה הן דירות הניתנות בדרך כלל לטריים ולטופטים עליונים אשר הועברו בתוסף הפקידה לירוטלים ולא היה להם דיור. הטופטים מסלמים סכר-דירה. הטריים - לא. היו כמה מקרים שגם מנהלי מסרדים קבלו דירות מסוג זה, אולם זה בוטל.

א. ציזלינג:

אינני חולק על כך שטריים מקבלים דירות טרד, אבל אינני חושב שזה מגיע למנהלים כלליים של מסרדי ממשלה, או לטופטים. אני מבקש את הרשימה.

ח. אריאב:

קבלת דירות על-ידי טריים היא מוצדקת, וגם על-ידי מנהלים כלליים, כי הם

בדרך כלל "צמודים" לטריים ואינם יודעים לאיזו תקופה הם עוברים לעיר אחרת. אבל חוסכני של גבי טופטים אין זה מוצדק.

מר אריאלי:

אשר לטופטים - החלטה זו נתקבלה על-ידי הממשלה. אשר למנהלים כלליים; זה בוטל ויאפשרו להם על-ידי מתן הלואות לרכוש את הדירות. בכלל ישנה עכסון החלטה

המדפיס הממסלתי

מר אריאל:

עד 1 באפריל היה למדפיס הממסלתי מונופול על הדפסת כל עבודות הממסלה. עם עבודות פנימיות סודיות וישנו חלק של עבודות דפוס רגילות. היו תלונות מצד משרדים ממסלתיים, שהעובדה שהם חייבים להזמין הכל אצל המדפיס הממסלתי מקשה עליהם. באפריל 1954 יצאה הוראה שכל משרד רשאי להזמין אצל המדפיס הממסלתי, או לתבוע מהמדפיס שיעשה מכרז ויסתף בו את בית הדפוס שהמשרד מעוניין בו. היה וכוח פרינציפיוני וארוך, אולם לבסוף הוצאנו הוראה זו. היא עומדת בתקפה 8 חדשים, ואיט לא הסתמש בה עד עתה.

היו"ר י. גורי:

נמסך בדיון על סעיפי ההוצאה במשרד האוצר בתבוע עתה. אנו עוברים עתה לדיון על

תקציב משרד הפיתוח.

ח. אריאב:

מדוע הוגדל מספר המקידיס?

א. ציזלינג:

אני מבקש לדעת את פירוט ההכנסות.

ס. בז'רנו:

האם נעשה נסיון לחלק את הוצאות משרד הפיתוח לפי המפעלים שהוקמו, או סעומדים להקים, או שהותלט לא להקים, והכוונה הייתה להקים? והאם המפעלים נדרשים להחזיר פעם את ההוצאות האלה?

היו"ר י. גורי:

ישנו פה סעיף יעוץ, תכנון ופיקוח על חברות הפיתוח - 40 אלף ל"י. מי שעוקב אחר הדרישות של מבקר המדינה, רואה כי מצד הפיקוח על חברות ממסלתיים אינו תקיף. אבקש הסבר ופרטים על הפיקוח הנעשה על חברות אלה מצד משרד הפיתוח, ופרטים בקשר להטות הפותח של נציגי הממסלה בחברות אלו, ומה מדה התיאום בין המפקח הכללי של האוצר לבין משרדכם בטשח זה.

ק. לוז:

אבקש הסבר על הסעיף - סקר, מחקרים ותכניות פיתוח. קראנו בדברי ההסבר כי משרד הפיתוח מטפל גם בנקודות ההתייבבות. נדמה לי שהטיפול וההדרכה בתקציב הפיתוח נמצא בתקציב החקלאות. האם חל ונוי מהנה הקודמת לשנה זו, האם הוצאו כלל הנקודות האלה מטיפול משרד הפיתוח או יש עוד איזה קשר? האם גם הפיקוח על קדוחי נפט נמצא בידי משרד הפיתוח? האם גם התמלוגים נקבעים על-ידי משרד הפיתוח, או על-ידי משרד האוצר, ואיפה זה מופיע בתקציב?

י. פורדר:

אני חוטב שהחברות עצמן היו צריכות לכסות את הוצאות היעוץ, ואיננו יודע מדוע זה מופיע בתקציב. בקטנו לראות את מאזני החברות הממסלתיים. מה התכניות לפיתוח הנגב? האם משרד הפיתוח מטפל גם בחלק ההתייבבותי, או רק בתעשייה?

ס. בז'רנו:

מדוע גדלה "יחידת הממסל" - האם היא הולכת ומתפתחת למטהו המקביל לחברת החשמל? האם אפשר לקבל רשימת החברות שמשרד הפיתוח אחראי עליהן, באופן יסיר או בעקיפין? האם אפשר לקבל את מאזני החברות האלו?

א. ציזלינג:

מה המצב בקשר לתערוכת כיבוש השממה? מדוע בוטל סעיף זה? ברצוני לדעת האם משרד הפיתוח מוכן לחמוך בהקמת ישוב קבוצי ליד אילת? וזהו הצעה מעטית מצד קבו. מסויים.

א.מ. גניחובסקי:

מה המצב בענין "ארקז"ע"? מה פירוט הסעיף "עידוד הפירות" - 3000 ל"י? מה עם המלון באילת? מדוע נתקבלו 10 עובדים חדשים במשרד הראשי? אבקש לשמוע פרטים על ענין קדוחי הנפט ליד זכרון יעקב.

א. הרצפלד:

האם ישנה הגדרה מדוייקת האומרת כי, פיקוח על חברות הפיתוח, הכוונה היא לחברות העומדות ברשות עצמן, ופיקוח על המכרות, זה ענין עבודה יסירה של הממסלה?

הייתי רוצה לדעת פרטים בקשר להכנסה

ממחקרים וכד'.

מהו תפקידה של "יחידת החטמל"? אני
אציע למחוק את הסעיף הזה, כי אני
באחד הדברים החיוניים ביותר של
מה התכניות להבטחת חטמל ליטובים

ח. רובין:

מסוג מעברות וכד'?

מר פלד: ראשית ברצוני לציין, כי ליחידת החטמל אין

כל קשר כמעט עם חברת החטמל. הועבר
בכנסת חוק פיקוח על בעלי מקצוע בחטמל, ויחידה זו עוסקת בבחינות ובמתן
רשיונות לבעלי מקצוע. זהו תפקידה של היחידה, ולכן גם נוספו אליה 3
עובדים. בקשר להגדלת מספר העובדים, הרי נוסף מהנדס נפס אחד, בקשר
לפיקוח על החברות הקודחות והשמירה שהן תמסורנה לנו את כל האינפורמציה.
אשר לפיקוח על החברות, לא אומר שהגענו
כבר לנקודה סופית בקביעת היחסים בין החברות הממשלתיות לבין משרד הפיתוח.
לא כל החברות דומות. ישנן חברות בהן למטלה 100%; ישנן חברות בהן
המטלה שותפת עם הון פרטי וכד', ואין להזות חברה אחת למטלה. אנו
מוכרחים להתאים את עצמנו לתנאים, והחיים יוכיחו מהי הדרך הנכונה. יט
בדעת הממלה שהחברות תתנהלנה כחברות וכולם כמעט רוצים שיתוף הון פרטי.
אחרת, היו החברות להיות בצורת מחלקות ממשלתיות, אולם אין כוונה כזאת.
ישנם ממונים מטעם משרד הפיתוח. אלה הם
פקידים או אנשי צבור, המשתתפים בהנהלת החברות. המנהלים מטעם הממלה
משתתפים בדיונים ובהחלטות. אח"כ תפקידם להביא לשר הפיתוח את הדברים
הפרינציפיוניים החשובים, לקבל את הדרך. לפעמים קורה שהוא צריך לעניין
מסויים להביא בפני הממלה, או בפני ועדת השרים הכלכליים. אני חייב לציין
כי מיום לאני מנהל את משרד הפיתוח לא היה אף ישיבה אחת של אף חברה,
שלא השתתפו בה באי-כוח משרד הפיתוח. ישנן חברות בהן באי-כוח המשרד
מטמטים יו"רים של הועד הסועל, כלומר הועד המצומצם של ההנהלה, ולא היה
אף מקרה בו קבלו החלטה נגד דעתו של באי-כוח הממלה. העבודה מתנהלת
ברוח משותפת וטובה. בחברת-החטמל אין ייצוג בהנהלה מצד ההון הפרטי,
כי הון זה נסאר רק בחור מניות בכורה, וכל ההנהלה ממונה על-ידי הממלה.
ברור כי בכדי שמלאכה זו תעשה כהלכה, אין להסתפק בטני אנשים,
ויט להגדיל את מספר באי-הכוח. בקטנו למטרה זו תוספת 3 עובדים. אחד
מהם ילך למחצבים, אחד לחברת-החטמל ואחד לים-המלח. מה ברצוני לציין
כי גם בטנה שעברה קבלנו רשות לקבל אנשים נוספים לעבודה, ולא קבלנו
את המספר המלא, לא מפני שלא רצינו, אלא מפני שלא היו אנשים מתאימים.

היו"ר י. גורין:

המשך התוכנית - ביום ב' הבא.
אני נועל את הישיבה.

הישיבה ננעלה בשעה 11,00